

Sett och hört i markerna

1/1 - 30/5

Mikael Leppälampi
(sammanställare)

Det nya året började med en riktig vinter. Ändock övervintrade enstaka **björk/koltrastar** och **bergfink** i kommunen. Den 2/1 sågs 20 **tallbit** vid f d Eliseberg vid Nadden och några hördes locka söder om Långsjön den 29/1. Den 10/1 simmade en ensam **knipa** i en vak vid suraslussen. En **tretåig hackspett** noterades vid Felingen 16/1. **Varfågeln** är en fågel som ses under vinterperioden hos oss men aldrig häckat här. Bl a fanns en vid Gnien 2/1, en vid Lisjö ängar 6/2 och en sen observation vid Gnien 10/4. Den 24/1 seglade en **kungsörn** över Ulvsbomuren.

Gråspett, sällsynt gäst i Suraham-
mars kommun. Teckning: T Sävström.

I februari fanns en **svart svan** vid Hagen i Ramnäs. Samma dag såg ett jaktlag en **fjälluggla** vid Riset. Den 4/2 satt en **gråspett** hona på talg i Gåsvad. Storängarna rastades av två **sävsparvar** 12/2. Årets första **stenfalk** kom till lisjö ängar den 15/3, senare sågs stenfalk vid Gnien 10/4, lisjö ängar 23/4 och Gnien 10/5. **Kungsfiskare** (3 ex) fanns efter ån vid sura fram till mars, därefter har fåglar setts spridda efter ån norrut till Seglingsberg.

Kvällen den 17 mars hördes ett märkligt ljud från Stingsmossen, då den mäktige **lappugglan** satt och ropade ut sitt revir. I bakgrunden vislade minstingen, en **sparvuggla**. Den 20/3 hördes en **kattuggla** vid Räväs och den 26/3 vislade en **sparvuggla** vid Lönnbron i Ramnäs och två **sparvugglor** "hetsade" varandra vid Gatstugan och Magsjömaden samma skymningskväll. 11 **snösparvar** sågs på lisjö ängar 17/3 och 37 ex vid Högbymaden den 17/4. **Mindre hackspett** har setts på flera platser, bl a Bäckeslätt 8/1, Norrsjölunden 4/4, Holmtorpet 10/4 och 24/4, Spången 11/4, Åsenlund 17/4, Gnien 26/4 och Tippen under maj. **Råkor** 4 ex fanns med bland kråkfåglar vid

Lisjö 19/3, vid Gnien fanns 4 ex den 29/3.

En gammal **havsörn** sträckte norrut över värmeverket i sura 21/3 och samma dag sågs rekordtidigt en **sådesärla** promenera omkring på gatan vid Skivlingen. Den 29/3 var det som mest svan och gäss på Storängen mellan Ramnäs och Sura. Många var det som lätt och nära kunde studera dessa från 66:an. Den dagen rastade 370 **sångsvan** och bland dem 3 **mindre sångsvan**. 1/4 gick det 12 **grågäss** bland alla säd- och **kanadagäss** på Storängen och den 2/4 fanns där 2 **vitkindade gäss**.

En **kungsörn** kretsade över Byggetorp 31/3 och den 1/4 ryttlade **tornfalken** över lisjö ängar. Den 1 april sågs hela 3 **havsörnar** samtidigt över Gnien, (inget aprilskämt!). **Vinterhämling** iakttogs också. Norrsjöns is rastades av en **havstrut** 3/4 och i kyrkbyn i Ramnäs fanns en **stenknäck** 5/4. 15/4 och några dagar framåt ropade en **pärluggla** intensivt vid Skogsmuren. Den 16/4 kom årets första **mindre strandpipare** (2ex) till västsuras översvammade gården. En **lappspärv** sågs den 17/4 över Högbymaden. 18/4 fanns 50-tal **sidentsvans** i sura.

Bland lisjö ängars alla änder låg ett **skedandpar** 21/4 och en **svarthakedopping** 23/4. Natten till den 22/4 sträckte många **sjöorreflockar** över vår kommun på flykt upp till sina häckningsplatser vid norra ishavet. **Lappuggla** hörs ropa norr om Felingen den 24/4. I vår

har några speltokiga **tjädertuppar** uppträtt i markerna, bl a vid Seglingsberg, Avlängen och L Vallsjön. Den 25/4 tutade återigen **röddrommen** från Västersjöns vassar där också **vattenrallens** grymtningar hördes 28/4. Två **smålommar** låg i Virsbojsjön den 27/4 och 1 ex i Sörsjön 8/5. En ung **havsörn** kom insvepandes över Färmanbo 29/4 tätt uppvaktad av några kråkor. Den här dagen sågs också en **snatterand** i Gnien.

I maj var den **svarta rödstjärten** tillbaka vid Sura bruk efter vintervistelsen i Afrika. 6/5 låg ett **grågåspar** i Djupen. Paret låg kvar under en veckas tid. Kanske blir det häckning nästa år om gässen godkänner sjön, isåfall kommunens första! **Gråhakedoppingen** låg länge ensam i Djupen och lockade men fick till sist tag på sin hona och bobygget kunde ta sin början. Den 8/5 blåste det so-vindar och med dessa kom hela 26 ex **dvärgmåsar** till lisjö ängar där de rastade under en dag - rekord!. Samma dag fanns också en **rödstrupig piplärka** på ängarna. 11/5 sjöng första **rosenfinken** och **gräshoppsångaren** vid Västersjön. Där jagade även två **svarttärnor** insekter över vassarna.

Den 13 maj var det mycket vadare på Hörbymaden, bl a 416 **grönbenar**, 212 **brushane**, 21 **ljungpipare** och 6 **rödbenor**. 23/5 fanns det 21 **mosnäppor** och 2 **smalnäbbade simsnäppor**, 26/5 en **myrsnäppa**, 27/5 en **smalnäbbad simsnäppa**, 29/5 2 **större strandpipare** och 2

mindre strandpipare och 30/5 en fjällpipare på den förträffliga våtmarken, där också skedand, smådopping och årtä troligtvis häckar.

Den mindre flugsnapparen sjöng vid Björbolunden i pingsthelgen, den 14/5, och hördes där återigen den 23/5. Den 17/5 hördes näktergalen på Tippen. Den 14/5 flög två svarttärnor nere vid Gnien och över f d Surtorpet flög en lärkfalk den 20/5. I kanten av suras golfbana satt en kärrsångare och sjöng 27/5 och slutligen sågs 6 steglitz på sura bruk den 20/5 och 2 ex vid Åsenlund den sista maj.

Rapporterna bygger på uppgifter lämnade av medlemmar på möten, telefonkontakter och från anteckningar som görs ute vid olika observationsplatser.

Vitkindad gås rastade på Storängen i april. Teckning: Mikael Leppälampi

Flora- och Faunavakten

Vill utreda omfattningen av den illegala hanteringen av bland annat orkidéer och rovfåglar. Ser du något misstänkt skriv el. ring till Mikael Leppälampi, Blåbärsv. 8, 735 37 Surah. 0220-315 24.

Vid direkt misstanke, ring i första hand polis eller Mats Forslund tel. 0226/700 50 eller faxa 0226/700 22.

Från vårprogrammet

Fåglar kring ån 20/2

Vi var ett gäng som samlades vid Stenhuset och stegade iväg ner till ån bakom bruksmuseet, där vi såg den första strömstaren dyka i det strömmande vattnet. I kraftstationens norra fasadvägg kunde vi studera stenarna efter det gamla brovalvet. På en skylt intill står att läsa följande text;

"VALVSTENAR I LANDSVÄGS-BRO ANLAGD VID LANDS-HÖVDING AF UGGLAS SLUSS I SURAHAMMAR ÅR 1787 UNDER GUSTAF DEN III:s REGERING. BRUKETS FÖRSTA KRAFT-STATION UPPFÖRDES PÅ SLUSSENS GRUND ÅR 1897, NYBYGGDES 1927."

Vi fortsatte upp över Sätten till Kohagen och noterade ytterligare 3 strömstare och vid magforsen visade sig en mink på motsatta stranden. Efter korvgrillningen besökte vi en av Kohagens två kallkällor innan den bitande vinden jagade oss tillbaka till utgångspunkten.

Tom Sävström

Ugglekväll i Västsura

Lördagen den 19 mars var det så återigen dags för föreningens årligen återkommande uggleutflykt, denna gång förlagd till skogarna kring

västsura. Där hade kattugglan hörts ropa flera kvällar under vårvintern och därför kände vi oss ganska säkra på att få höra något även denna kväll.

Vi var ett tappert gäng på åtta personer som hade samlats vid kolarplatsen nära skolan denna kyliga vårväll. För att få upp värmen gick vi en runda genom skogen intensivt lyssnande efter "hoande ugglormen tyvärr.....inte ett rop. Vi återvänder till kolarkojan där Jan Inge ordnar en härlig brasa och där vi avslutar kvällen med grillning, fika och trevlig samvaro.

Några avslutar med en bilrunda runt Djupebo, men också där är ugglorna tysta.

Marianne Svärd-Nilsson

Vårtecken i Lisjö 4/4

17 deltagare var med till Lisjö för att titta på fåglar och andra vårtecken. Det var soligt och fint väder. Första observationspunkten var de översvämmade västsuragårdarna, där 60-tal sångsvanar rastade och nyss anlända sådesårar trippade på jordtillorna.

I Norrsjölunden sjöng gårdsmyg och en mindre hackspett trummade och ropade. Fortfarande låg en hel del is på Norrsjön där några svanar, änder

och tranor sågs. Hägrarna fanns också på plats.

Vi fortsatte till Källmora där vi hade utsikt över ångarna. Nästan 200 gäss, mest kanadickor, gick på stubbåker, sädgäss och enstaka grågäs fanns också med.

Plötsligt kom en stor mink springande över stubben och försvann i ett dike. En del tranor och ormvårkar sträckte mot norr.

Magnus Ahlen

Fagning i Muren, 24/4

Jag började morgonen ute i Lisjö tillsammans med en trevlig grupp från västeråskretsen under mottot "Vildmarksmorgon". Pangväder, orrspel, en mindre hackspett på riktigt närhall och fikastunden i Holmtorpshagen blev morgonens behållning. Denna årstid missar man inte nagelörten och backtraven på den torra och magra lisjöbanan intill.

Därefter for jag iväg till Muren för fagning av slätterängen. Åtta deltagare räfsade löv och plockade bort nerfallna grenar innan vi avslutade med fika.

Speciellt tack till de tre västeråsarna som följde med och hjälpte oss med fagningen. Vi hade också glädjen att få hälsa årets första lövsångare och hussvala välkomna till Muren. Och solvärmerna hade lockat fram de fyra

fjärilsarterna, påfågelläga, citronfjäril, nässeljäril och sorgmantel.

Tom Sävström

Hussvala

Gökottan, 8/5

Ett femtontal personer ville höra göken ropa i Djupebo. Denna önskan infriades också snart. Dagen började i Sångkärrsbacken där kattfotens röda honplantor och vita "hanplantor" växte bland gråfibblerosetterna. Kattfoten som är kulturgynnad finns på flera platser i Djupebo.

I backen norr om f d torpet Vretbacken lyssnade vi till Arne Perssons intressanta synpunkter på järnåldersgravarna, som ligger högt på kullen norr om torpet. Där fanns också den första tickan som tilldrog sig ett visst intresse, en Ceriporiopsis resinascens, på ett gammalt äppelträd. Bland skrattmåsar och sothöns i sjön Djupen syntes också gråhakedopping och grågås.

Den stora granen söder om sjön uppmättes till drygt 3 m i omkrets

och ca 39 m i höjd. En imponerande gran men ändå en bit från rekordgranarna i Sverige. Den grövsta mäter 4,86 m i omkrets och den högsta 44 m i höjd. Granen blir ju högst av våra träd och växer med nya toppskott hela livet igenom, så om Djupengranen får stå kvar så kanske...

Efter att ha passerat i kanten av Djupmossen med taltickor på tittvänlig höjd och tuvullens gula vårvippor på stigen, blev det kaffe i en moränbacke, med utsikt över grova aspar och öppna marker upp mot gården i Djupebo.

Längs Vålbäcken som meandrar sig ner mot Djupen, så det ser ut som den rinner baklänges, kom vi upp på byvägen. Där den lilla isälvsavlagringen, föranledde en teori om att den kanske tillhör samma stråk som Baståsen och avlagringen på sjön Glåpens västra sida.

En förmiddag i maj i detta välbevarade ålderdomliga kulturlandskap i Djupebo ger många upplevelser.

Kjell Andersson

Jubileumsmötet, 18/5

Det kom 30 personer till Källmoragården för att vara med vid föreningens speciella 40-årsjubileumsmöte. Hedersordföranden Harald Wederus var i fin form och kåserade om fågelskådning på 1950-talet, om föreningens tillkomst och

om andra allvarliga och roliga händelser i föreningens lida. Andra underhöll med dikt och poesi medan "åror" såldes och priser utdelades. En smörgåstårta av sällan skadat slag, lika god som den var stor, avnjöts under kvällen. Från Hembygdsföreningen, som var med oss under kvällen, fick föreningen mottaga en icke föraktlig penninggåva, överlämnad av ordföranden Gösta Berg. Några svartvita foton från 1950-talet, (ur Arne Perssons album), utlöste glada miner och kommentarer, orsakade av bildernas prov på dåtidens klädmode.

Undertecknad tackade varmt och avslutade det trevliga mötet med att framhålla den fina verksamheten vi har i föreningen idag och hoppas på framgångsrika och livaktiga kommande år.

Tom Sävström

Trefaldighetsafton i Billsbo, 28/5

Trots oroväckande mörka moln på himlen ställde många deltagare upp på cykelutflykten till Billsbo, samarrangemanget mellan naturskydds- och hembygdsföreningen. Vi stannade till vid de torp som ligger efter skogsvägen och först på tur var Stora Långtallbo eller Sångarbo som det döptes till då suras sång- och musikförening höll till där. Numera sommartorp som Åke Larsson rustat och gjort mycket idylliskt. Till detta torp hör ett svalloft, byggt ovanpå jordkällaren. Odlad och spridd kring

torpet växer den vackert mörkröda blodnävan.

Nästa torp vi stannade vid var Evald Stridhs Lilla Långtallbo, också det sommarstuga, där lupinerna knoppade. Nästa stann gjordes vid Långsjön, där vi kikarspanade efter storlommen, men endast såg några fritidsfiskare på strandhällarna.

Väl framme vid Billsbo beundrades den torra eken vid vägen innan sällskapet samlades vid källan. Här vidtog en livlig diskussion om varför och hur man ska "dricka källa", och ur vad man ska dricka. Riktig trärmugg ska det vara, en uppmaning riktad till alla med medhavd plastmugg.

Samling skedde sedan på gårdstunet, innan vi gick ner till de gamla skrovliga och ihåliga ekarna i skogsbrynet, där det fikades och skroderades. Vid ekarnas fot blomnade den håriga skelörten. Efter att ha avverkat hela ekstigen för alla iväg hemåt i högt tempo, beroende på ihållande och tilltagande regn.

En som blev genomblöt

Tidö Lindö, 5/6

Vi som denna söndag för iväg till Mälarens omgivningar visste att något spännande väntade oss. Och vilken upplevelse det blev, att promenera i Tore Widenfalks djungel av magnoliaträd och rhododendronbuskar. Alla färgerna och formerna och inte minst dofterna som berusade oss. Tore, entusiasten och inspiratören, berättade kunnigt och med inlevelse om sitt livsverk, tyvärr delvis hotat av den framryckande och fruktade mördarsnigeln. Vi fick se träd och buskar från några av världens alla hörn, testade mot Mälarens klimat, med gott resultat. Enligt Tore har trakterna kring Mälaren den högsta årsmedeltemperaturen i Sverige.

Trevligt var det att tre personer från västeråskretsen deltog och som avslutning bjöds vi en intressant guidning av Christer Wagenius i det nyligen bildade äldellövskogsreservatet på Fullerö. Det var bara att suga i sig av mångfalden; skogsbingel (växten som finns på våra 100-lappar), vårärt, nästrot, trolldruva, myskmadra, underviol, getrams, stenknäck, näktergal, korkmussling.....

Tom Sävström

Alla Mergus-läsare
önskas en Glad och
Trevlig sommar!
Styrelsen

Dax igen för årets evenemang!

Miljövänliga veckan genomförs i år för femte året i rad. Årets tema är mat. Vi skall inspirera fler att välja ekologiskt odlade livsmedel. Därigenom gynnar vi ett jordbruk med biologisk mångfald, fritt från konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel, utan övergödning och kadmiumspridning.

Närproducerade livsmedel är bättre för miljön än mat som kommer långväga ifrån!

Frågor om kampanjveckan besvaras av: Marianne Svärd Nilsson, informatör, Projekt Handla Miljövänligt.
Haga 1026, 735 91 Surah. 0220-364 46.

ÅRETS KAMPANJTEMA!

MATEN OCH MILJÖN

När vi ett
genombrott för
ekologisk odling?

MiljöVänliga Veckan

1-9 oktober 1994. Nu femte året!
Vad som helst kan hända!

